
Istungidokument

A9-0405/2023

6.12.2023

RAPORT

Euroopa Parlamendi ja selle parlamentaarse diplomaatia rolli kohta ELi välis- ja julgeolekupoliitikas
(2023/2105(INI))

Väliskomisjon

Raportöör: Jordi Solé

SISUKORD

	lk
EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK.....	3
SELETUSKIRI.....	13
LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD, KELLELT RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI.....	14
TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA VASTUTAVAS KOMISJONIS.....	15
NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS VASTUTAVAS KOMISJONIS.....	16

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

Euroopa Parlamendi ja selle parlamentaarse diplomaatia rolli kohta ELi välis- ja julgeolekupoliitikas (2023/2105(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu artikli 14 lõiget 1, artiklit 21 ja artiklit 36,
- võttes arvesse komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 20. juuli 2010. aasta deklaratsiooni poliitilise vastutuse kohta,
- võttes arvesse nõukogu 28. juuni 2016. aasta järeldusi, millega võeti vastu aruanne „Ühtne visioon, ühine tegevus: tugevam Euroopa. Euroopa Liidu üldine välis- ja julgeolekupoliitika strateegia“,
- võttes arvesse komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 25. märtsi 2020. aasta ühisteatist „ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava (2020–2024)“ (JOIN(2020)0005),
- võttes arvesse 21. märtsil 2022. aastal vastu võetud dokumenti „Julgeoleku- ja kaitsevaldkonna strateegiline kompass Euroopa Liidule, kes kaitseb oma kodanikke, väärtusi ja huve ning toetab rahvusvahelist rahu ja julgeolekut“,
- võttes arvesse komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 25. novembri 2020. aasta ühisteatist „ELi soolise võrdõiguslikkuse kolmas tegevuskava: ambitsioonikas kava soolise võrdõiguslikkuse tugevdamiseks ja naiste mõjuvõimu suurendamiseks ELi välistegevuses“ (JOIN(2020)0017),
- võttes arvesse nõukogu 26. juuli 2010. aasta otsust 2010/427/EL, millega määratakse kindlaks Euroopa välisteenistuse korraldus ja toimimine¹,
- võttes arvesse ELi ning Ladina-Ameerika ja Kariibi Riikide Ühenduse vahelise 2023. aasta tippkohtumise 18. juuli 2023. aasta deklaratsiooni punkti 34, milles tunnustatakse parlamentaarne diplomaatia suhete oluliseks mõõtmeks,
- võttes arvesse oma 15. märtsi 2023. aasta soovitusi nõukogule ja komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, mis käsitleb Euroopa välisteenistuse tegevuse ülevaadet ja ELi positsiooni tugevdamist maailmas²,
- võttes arvesse oma 18. jaanuari 2023. aasta resolutsiooni ühise välis- ja julgeolekupoliitika rakendamist käsitleva 2022. aasta aruande kohta³,

¹ ELT L 201, 3.8.2010, lk 30.

² ELT C, C/2023/410, 23.11.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/410/oj>.

³ ELT C 214, 16.6.2023, lk 54.

- võttes arvesse oma 18. jaanuari 2023. aasta resolutsiooni ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika rakendamist käsitleva 2022. aasta aruande kohta⁴,
  - võttes arvesse oma 12. märtsi 2019. aasta resolutsiooni ELi suutlikkuse suurendamise kohta konfliktide ennetamise ja vahendustegevuse valdkonnas⁵,
  - võttes arvesse oma 13. septembri 2023. aasta otsust Euroopa Parlamendi kodukorra muutmise kohta usaldusväarsuse, sõltumatuse ja vastutuse tugevdamise eesmärgil⁶,
  - võttes arvesse kodukorra artiklit 54,
  - võttes arvesse väliskomisjoni raportit (A9-0405/2023),
- A. arvestades, et Euroopa Parlamendi roll kaasseadusandja ja eelarvepädeva institutsioonina ei hõlma mitte ainult ELi sisepoliitikat, vaid suures osas ka ELi tegevuse välismõõdet;
  - B. arvestades, et Euroopa Liidu lepingu artikli 36 kohaselt peab komisjoni asepresident ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja konsulteerima korrapäraselt Euroopa Parlamendiga ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) põhiaspektide ja põhivalikute suhtes ning teavitama Euroopa Parlamenti asjaomase poliitikavaldkonna arengust;
  - C. arvestades, et enamiku rahvusvaheliste lepingute jõustumiseks on vaja Euroopa Parlamendi nõusolekut; arvestades, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 218 lõikes 10 on sätestatud, et Euroopa Parlamenti teavitatakse selliste lepingute läbirääkimiste korral viivitamata ja täielikult kõigil menetluse etappidel;
  - D. arvestades, et Euroopa Parlament kontrollib ja arutab ELi välisasjade kulgu, eelkõige oma väliskomisjoni ning selle kahe allkomisjoni, inimõiguste allkomisjoni ning julgeoleku ja kaitse allkomisjoni tegevuse kaudu, samuti rahvusvahelise kaubanduse ja arengukomisjoni tegevuse kaudu; arvestades, et see järelevalveroll hõlmab küsimusi, mis on seotud ELi temaatiliste, piirkondlike ja riiklike strateegiate ja muude poliitikadokumentide, sh ELi soolise võrdõiguslikkuse tegevuskava vastuvõtmise, rakendamise ja läbivaatamisega, samuti finantsabiga ning ELi välisesinduste juhtivatele ametikohtadele nimetamisega;
  - E. arvestades, et Euroopa Parlament kui ainus ELi kodanike poolt otse valitud institutsioon peab täiskogul ja komisjonides avalikke arutelusid ning võtab vastu raporteid ja resolutsioone, mis on seotud ELi välis- ja julgeolekupoliitikaga ning olukorraga ELi-välistes riikides, eelkõige inimõiguste osas, ning aitab seega tõsta avalikkuse teadlikkust ja elavdada arutelu nii ELis kui ka asjaomastes riikides; arvestades, et need aruanded ja resolutsioonid aitavad kaasa normatiivsele arengule kogu maailmas ning ELi-väliste riikide osalejad, sealhulgas valitsused, parlamendid ning kodanikuühiskonna ja meedia esindajad kontrollivad selliseid raporteid ja resolutsioone tähelepanelikult, ning need võivad põhjustada neis riikides reaktsioone ja tagajärgi;

⁴ ELT C 214, 16.6.2023, lk 54.

⁵ ELT C 23, 21.1.2021, lk 16.

⁶ Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2023)0316.

- F. arvestades, et Euroopa Parlamendil on ainulaadne 45 alalisest delegatsioonist koosnev võrgustik, mis säilitab ja süvendab suhteid ELi-väliste riikide, piirkondade ja organisatsioonide parlamentidega; arvestades, et sellised organid on sageli selliste riikidega sõlmitud ELi kahepoolsete lepingute parlamentaarne mõõde;
- G. arvestades, et Euroopa Parlamendi roll liidu aastaeelarve koostamisel on keskse tähtsusega selliste riikide toetamisel, kes vajavad kõige enam pikaajaliste arenguprobleemide lahendamist naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Gloaalne Euroopa“ kaudu, ning toimetulekul suurte humanitaarkatastroofide ja -hädaolukordadega, eelkõige humanitaarabi suurendamise kaudu;
- H. arvestades, et soolise võrdõiguslikkuse edendamine on üks ELi välispoliitika eesmärk; arvestades, et kõik ELi liikmesriigid ja Euroopa Parlament on võtnud kohustuse rakendada ÜRO julgeolekunõukogu resolutsiooni 1325 (2000), mis käsitleb naisi, rahu ja julgeolekut;
- I. arvestades, et Euroopa Parlamendist on tema parlamentaarse diplomaatilise tegevuse ja talle eraldatud ressursside poolest saanud üks aktiivsemaid parlamente; arvestades, et parlamentaarne diplomaatia aitab kaasa ELi eesmärkide saavutamisele ning ELi väärtuste, huvide ja poliitika edendamisele, sh mitmepoolsetel tasandil, luues lisaväärtust järjekindlana ja sidusana ELi välistegevuse edendamisega; arvestades, et parlamentaarne diplomaatia võib tõhustada strateegilist kommunikatsiooni ning suurendada otsuste ja rakendusmeetmete nähtavust ja tõhusust nii ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitika kui ka ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika valdkonnas;
- J. arvestades, et parlamentaarset diplomaatiat kasutades suhtleb Euroopa Parlament pidevalt, eelkõige oma delegatsioonide ja komisjonide tegevuse ning sealhulgas kuulamiste, raportite ja resolutsioonide vastuvõtmise ning riikide külastuste korraldamise kaudu ELi-väliste riikide ja mitmepoolsete institutsioonide juhtide, valitud ametnike, valitsuse esindajate ja diplomaatidega, avalik-õiguslike asutuste, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja esindajatega, sh haavatavate ja ohustatud elanikkonnarühmade esindajate ja muude sidusrühmadega;
- K. arvestades, et Euroopa Liidu lepingu artikliga 36 nähakse ette, et komisjoni asepresident ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja peab esinema vähemalt kaks korda aastas Euroopa Parlamendi ees, et anda aru ÜVJP/ÜJKP hetkeseisust ning vastata küsimustele; arvestades, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. novembri 2002. aasta institutsioonidevahelist kokkulepet Euroopa Parlamendi juurdepääsu kohta nõukogu tundliku sisuga teabele julgeoleku- ja kaitsepoliitika valdkonnas⁷ tuleks ajakohastada;
- L. arvestades, et Euroopa Parlamendi demokraatia toetamise ja valimiste koordineerimise rühm, mida juhivad väliskomisjoni ja arengukomisjoni esimehed ning kuhu kuuluvad Euroopa Parlamendi liikmed kogu poliitilisest spektrist, kontrollib parlamendi jõupingutusi demokraatia toetamisel väljaspool ELi, sealhulgas seoses valimiste vaatlemise, vahendamise ja dialoogiga; arvestades, et Euroopa Parlament toob rahu ja demokraatia nimel peetava Jean Monnet' dialoogi kaudu kokku ELi mittekuuluvad poliitilised liidrid, et edendada erakondadevahelist suhtlust ja konsensusse saavutamist;

---

⁷ EÜT C 298, 30.11.2002, lk 1.

arvestades, et Euroopa Parlamendi liikmed võivad teatavates pingelistes olukordades üle maailma tegutseda erisaadikute ja vahendajatena, et ennetada konflikte;

- M. arvestades, et Euroopa Parlament abistab riikide parlamente ja rahvusvahelisi piirkondlikke assambleesid väljaspool ELi piire, et parandada nende institutsioonilist suutlikkust; arvestades, et Euroopa Parlament peab nende seadusandjatega pidevat dialoogi ja vahetab korrapäraselt parimaid tavasid;
- N. arvestades, et Euroopa Parlament on rahvusvaheliselt tunnustatud valimiste vaatleja; arvestades, et Euroopa Parlamendi valimisvaatlusdelegatsioonid kuuluvad kas ELi valimisvaatlusmissioonide või rahvusvaheliste valimisvaatlusmissioonide koosseisu;
- O. arvestades, et fraktsioonidel ja parlamendi üksikliikmetel on tihe ja mitmekesine kontaktide võrgustik erakondade, parlamendiliikmete, valitsusametnike ning erasektori ja kodanikuühiskonna osalejatega ELi-välistes riikides, eelkõige ELiga ühinevates riikides ja ELi naabruses;
- P. arvestades, et lisaks väljaspool ELi asuvatele Euroopa Parlamendi büroodele Londonis ja Washingtonis on Euroopa Parlamendil esindused ÜRO juures New Yorgis, Aafrika Liidu juures Addis Abebas ja Kagu-Aasia Maade Assotsiatsiooni juures Jakartas, mille eesmärk on tugevdada parlamentaarset koostööd nende mitmepoolsete organisatsioonidega;
- Q. arvestades, et nõukogu otsuse 2010/427/EL artikli 5 lõikes 7 on sätestatud, et „Liidu delegatsioonidel on suutlikkus täita teiste liidu institutsioonide, eelkõige Euroopa Parlamendi vajadusi, kasutades selleks oma kontakte rahvusvaheliste organisatsioonide ja kolmandate riikidega, mille juurde delegatsioonid on akrediteeritud“;

Tugevam parlamentaarne diplomaatia

1. väljendab heameelt Euroopa Parlamendi kasvava rolli üle ELi välistegevuses, kus see on järk-järgult muutunud märkimisväärseks, ühendades parlamendi seadusandlikud, eelarve- ja kontrollivolitused mitmesuguses vormis avalike ja vaikimisi realiseeruvate suhetega ELi-väliste rahvusvaheliste organisatsioonide, riikide, ühiskondade ja üksikisikutega;
2. rõhutab parlamentaarse diplomaatia silmapaistvat rolli ja väärtust ELi diplomaatia täiendamisel ning ELi välis- ja julgeolekupoliitika nähtavuse ja mõju tugevdamisel koos Euroopa välisteenistuse, komisjoni ja liikmesriikide diplomaatiliste teenistuste ja parlamentidega, säilitades samal ajal Euroopa Parlamendi enda autonoomia;
3. rõhutab sellega seoses parlamentaarse diplomaatia ülimat tähtsust partnerriikide ja ELi-väliste riikide mitmekesisemate sidusrühmadeni jõudmiseks, et suurendada teadlikkust ELi õigusaktidest ja seisukohtadest, mõista paremini selliste õigusaktide ja seisukohtade tajumist, mõju ja tagajärgi neis riikides ning luua vastastikuseid liite ja tugevaid partnerlusi üha keerukamas ja multipolaarsemas rahvusvahelises kontekstis;
4. peab kahetsusväärseks asjaolu, et vaatamata Euroopa Parlamendi erilisele panusele ELi välis- ja julgeolekupoliitika eesmärkide saavutamisse ning hoolimata parlamentaarse diplomaatia lisaväärtusest ja täiendavusest ei ole komisjon, nõukogu ja Euroopa

välisest Euroopa tiimi lähenemisviisis Euroopa Parlamenti veel lahutamatu osalejana tunnustanud;

5. on veendunud, et parlamendil on suur kasutamata potentsiaal arendada edasi oma diplomaatilist rolli ja panust ELi välis- ja julgeolekupoliitika eesmärkide saavutamisse;

Parlamentaarsete diplomaatia tööriistad, vahendid ja väärtused

6. rõhutab Euroopa Parlamendi spetsiifilist, dünaamilist ja avalikku panust ELi välis- ja julgeolekupoliitikasse ning üleilmsete probleemide lahendamisse välissuhetega tegelevate komisjonide, sealhulgas inimõiguse allkomisjoni ning julgeoleku ja kaitse allkomisjoni töö kaudu, mis aitab kaasa suhetele ELi-väliste riikidega, rahvusvaheliste organisatsioonidega ja kodanikuühiskonnaga kogu maailmas;
7. märgib, et väliskomisjoni üldise järelevalve all annavad alalised delegatsioonid olulise ja täiendava panuse komisjonide töösse, luues korrapärase ja püsiva foorumi poliitiliseks dialoogiks ELi-väliste riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, sealhulgas parlamentaarsete ühisorganite ja mitmepoolsete assambleede kaudu;
8. rõhutab, et alalistel delegatsioonidel on oluline roll vahendajana Euroopa Parlamendi ja tema partnerite vahel kogu maailmas, need hõlbustavad suhtlust, andes pidevalt teavet parlamendikomisjonidele ja muudele parlamendiorganitele, et arutada ühist huvi pakkuvaid seisukohti ja poliitikat ning kuulata ära eri partnerid ja muud sidusrühmad ning edastada nende seisukohad parlamendi pädevatele organitele;
9. on seisukohal, et Euroopa Parlamendi ametlikud lähetused väljapoole ELi moodustavad lahutamatu osa ELi välispoliitikast ja peavad seetõttu saama ELi delegatsioonide täieliku toetuse ning Euroopa välisestuse kõrgeimal tasemel teabe ja turvalisuse; nõuab, et Euroopa välisestuse kriisidele reageerimise keskusele antaks kõik vajalikud vahendid; on seisukohal, et missioonide parem koordineerimine, kavandamine ja prioriteetide seadmine parlamendi eri organite vahel suurendaks Euroopa Parlamendi diplomaatilise rolli järjepidevust, usaldusväarsust ja mõju;
10. teeb ettepaneku, et asjaomased Euroopa Parlamendi organid võtaksid kasutusele parlamendisisesel koordineerimisel, koostades muude meetmete hulgas korrapäraselt loetelu prioriteetsetest riikidest, kellega tulevaste seadusandlike dokumentide ning geopoliitiliste või strateegiliste prioriteetide alusel koostööd teha, korraldades ühiseid arvamuste vahetusi ELi suhete üle prioriteetsete riikidega või horisontaalsete geopoliitiliste või konfliktiküsimuste üle ning edendades sünergiat Euroopa Parlamendi arvukate välislähetuste vahel, et vältida tarbetuid kordusi, ühtlustada ressursse ja tugevdada Euroopa Parlamendi sõnumite järjekindlust;
11. rõhutab, et parlamendiliikmed peaksid olema ametlikule lähetusele minekul saanud täieliku ettevalmistuse ELi-välise riigi kultuurilise ja rahvusvaheliste kultuurisuhete mõõtmise osas, et nad saaksid edendada eri kultuuride dialoogi raames dialoogi pidamise kultuuri; nõuab sellega seoses, et Euroopa välisestus ning eelkõige selle strateegilise kommunikatsiooni ja tulevikusuundade analüüsi osakond toetaksid täielikult Euroopa Parlamendi ametlikke lähetusi ELi-välisestesse riikidesse;

12. on veendunud, et poliitiline dialoog, mida Euroopa Parlament ja selle liikmed peavad valitsuste, parlamentide ja kodanikuühiskonna osalejatega kogu maailmas, aitab edendada ELi prioriteete, seisukohti ja väärtusi ülemaailmsete standardite osas sellistes valdkondades nagu universaalsed inimõigused ja demokraatia, LGBTI-inimeste õigused, naiste õigused ja sooline võrdõiguslikkus, kliima- ja energiadiplomaatia, ühendatus, tehisintellekt ning digitaal- ja tehnoloogiapoliitika;
13. rõhutab, et Euroopa Parlament on järjekindlalt pühendunud sellele, et seada inimõigused, õigusriik ja demokraatia ELi välistegevuse keskmesse ning pakkuda olulist foorumit maailma eri paikade kodanikuühiskonna ja demokraatia sidusrühmade häälte kuulamiseks ja võimendamiseks; rõhutab sellega seoses Euroopa Parlamendi tegevust inimõiguste kaitsjate, ohus olevate parlamendiliikmete ja noorte poliitiliste liidrite toetamiseks, samuti naiste poliitilises elus osalemise ja desinformatsioonivastase võitluse toetamiseks; nõuab, et Euroopa Parlamendi tegevust arendataks edasi ja et parlamendi järgmisel ametiajal antaks sõnaõigus neile, kelle õigused on ohus;
14. rõhutab inimõiguste, demokraatia ja õigusriigi põhimõtte rikkumise juhtumeid käsitlevate Euroopa Parlamendi arutelude ja resolutsioonide suurt tähtsust ühe vahendina, millel on ülimalt suur mõju välismaal, kui tegeletakse inimõiguste olukorraga ELi-välistes riikides; nõuab seetõttu niisuguste arutelude ja resolutsioonide nähtavuse suurendamist, sealhulgas pidades silmas täiskogu istungjärkude päevakordi ning kooskõlas teiste komisjonide ja alaliste parlamentaarsete organite tegevusega;
15. rõhutab Euroopa Parlamendi rolli tähtsust ja ainulaadsust valimisvaatlusmissioonides ja laiemalt demokraatia toetusprogrammides, nagu parlamentaarset demokraatia tugevdamine ELi-välistes riikides, ning algatustes, mis hõlmavad vahendamist, suutlikkuse suurendamise hõlbustamist, konfliktide ennetamist, konsensusliku ja demokraatliku parlamentaarset kultuuri edendamist ning inimõiguste edendamist; nõuab, et demokraatia toetamise ja valimiste koordineerimise rühma konkreetsete riikidega seotud tegevus ja ELi valimisvaatlusmissioonide tulemused integreeritaks paremini parlamendikomisjonide ja delegatsioonide ning täiskogu istungjärkude asjakohasesse töösse, kui keskendutakse samadele riikidele;
16. nõuab tugevamat koordineerimist komisjoniga, sealhulgas Euroopa naabuspoliitika ja laienemisläbirääkimiste peadirektoraadiga ning rahvusvahelise partnerluse peadirektoraadiga, et toetada parlamentaarset demokraatiat kogu maailmas ja tugevdada institutsioonilist toetust parlamentidele; teeb ettepaneku, et Euroopa Parlamendi poolt koos riikide parlamentidega demokraatia toetamiseks loodud võrgustikust võiks saada korrapärane institutsiooniline koostöötegevuse koordineerimiseks ja eksperditeadmiste võimendamiseks;
17. rõhutab vajadust saavutada sooline tasakaal kõigis tegevustes ja lähetustes, sealhulgas Euroopa Parlamendi esindustes väljaspool ELi, ning vajadust levitada soolise võrdõiguslikkuse alaseid eksperditeadmisi, lähetades soolise võrdõiguslikkuse eksperte Euroopa Parlamendi abimeetmete ja -programmide raames;

Euroopa Parlamendi panus ELi välis- ja julgeolekupoliitikasse

18. on veendunud, et parlamendi järgmine ametiaeg ja tulevase komisjoni moodustamine peaksid andma võimaluse tugevdada institutsioonidevaheliste suhete raamistikku Euroopa Parlamendi, Euroopa välis teenistuse ja komisjoni, sealhulgas ELi delegatsioonide vahel, et tõhustada parlamentaarset diplomaatiat ja tugevdada ELi välis tegevuse vahendeid;
19. nõuab eelkõige, et Euroopa Parlamendi järelevalvet ELi välis- ja julgeolekupoliitika alase tegevuse üle tugevdataks, suurendades Euroopa välis teenistuse ja komisjoni välis alituste aruandekohustuse ulatust ja läbipaistvust; rõhutab vajadust ajakohastada 2010. aasta poliitilist vastutust käsitlevat deklaratsiooni, et määratleda uuesti Euroopa välis teenistuse ja Euroopa Parlamendi suhted;
20. kutsub komisjoni, nõukogu ja liikmesriike üles kaasama parlamenti tõeliselt ELi välis asjade strateegilise tähtsusega küsimuste (kaasa arvatud piiravate meetmete kohaldamine) rakendamisse ja kontrollimisse ning välis rahastamis vahendite kontrolli;
21. rõhutab, et Euroopa Parlamendil on ELi lepingu artikli 36 alusel õigus saada ÜVJP küsimustes teavet, sealhulgas õigeaegne juurdepääs raportitele ja riigistrateegiatele ning muule konfidentsiaalsele teabele, mis suunab ELi välis- ja julgeolekupoliitika elluviimist; rõhutab sellega seoses, kui oluline on viia võimalikult kiiresti lõpule 20. novembril 2002. aastal Euroopa Parlamendi ja nõukogu vahel sõlmitud institutsioonidevahelise kokkuleppe (mis käsitleb Euroopa Parlamendi juurdepääsu nõukogu tundlikule teabele julgeoleku- ja kaitsepoliitika valdkonnas) ajakohastamine;
22. rõhutab, et Euroopa Parlamendi järelevalvefunktsioon ja volitused jälgida rahvusvaheliste lepingute üle peetavaid läbirääkimisi ja nende lepingute rakendamist peaksid andma talle otsustava rolli liidu ning ELi-välis te riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide vahelise koostöö ning üldise tegevuse kujundamisel rahvusvahelisel areenil ning võimaldavad ühtlasi ELil edendada soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamist ja kliimadiplomaatiat rahvusvahelistes suhetes; taunib sellega seoses nn mitteametlikke või ajutisi kokkuleppeid, mis ei nõua Euroopa Parlamendi nõusolekut ja õõnestavad seega Euroopa Parlamendi autoriteeti kaasseadusandjana ja tema järelevalverolli;
23. on arvamusel, et ELi suursaadikud strateegilistes riikides ja ELi eriesindajad tuleks ametisse kinnitada alles pärast Euroopa Parlamendi väliskomisjonilt positiivse hinnangu saamist;
24. nõuab Euroopa Parlamendi väliskomisjonide esimeeste süstemaatilisemat osalemist kõrgetasemelistel ÜVJP koosolekutel ja üritustel, sealhulgas välis asjade nõukogus; nõuab Euroopa välis teenistuse, komisjoni ja Euroopa Parlamendi ühiseid delegatsioone suurtel mitmepoolsetel ja piirkondlikel kogunemistel;
25. nõuab, et kõik komisjoni ja nõukogu poolt vastu võetavad peamised strateegilised poliitikadokumendid, mis on seotud ELi välis poliitika elluviimisega, tuleks koostada Euroopa Parlamendiga konsulteerides ning neisse tuleks integreerida Euroopa Parlamendi roll ja panus;
26. nõuab, et veelgi tugevdataks Euroopa Parlamendi suhteid liikmesriikide parlamentidega, mis on sobivad organid, mille kaudu pöörduda liikmesriikide täitevvõimu poole;

rõhutab seetõttu, et ühise välis- ja julgeolekupoliitika ning ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika teemaline parlamentidevaheline konverents ning ka inimõiguste allkomisjoni korraldatavad iga-aastased parlamentidevahelised konverentsid kujutavad endast olulist foorumit, kus riikide parlamendid ja Euroopa Parlament saavad asjakohastes valdkondades vahetada teavet ja parimaid tavasid, ning seetõttu tuleks neid tõhustada;

27. on seisukohal, et Euroopa Parlament saab täita ainulaadset rolli ELi välispoliitika liidu kodanikele lähemale toomisel ja selle demokraatliku legitiimsuse tugevdamisel, sealhulgas tehes koostööd selliste riigi tasandist madalama tasandi üksustega nagu piirkondlikud valitsused ja parlamendid ning võimaldades seega mitmetasandilisel diplomaatial ELi ja liikmesriikide välispoliitika õiguslikus ja institutsioonilises raamistikus panustada ELi tasandi välistegevusse ja seda edasi arendada;
28. kordab oma üleskutset töötada välja autonoomne ELi diplomaatia, mille aluseks on ühine diplomaatiline kultuur, mis lähtub ELi perspektiivist, ning rõhutab sellega seoses Euroopa Parlamendi tähtsust; on seisukohal, et konkreetne samm selles suunas oleks see, kui viidaks ellu Euroopa Parlamendi katseprojekt Euroopa diplomaatilise akadeemia loomiseks, pidades eelkõige silmas selle tulevast ja alalist struktuuri; nõuab tagatise Euroopa Parlamendi alaliseks osalemiseks ja aktiivseks kaasatuseks Euroopa diplomaatilise akadeemia tulevastes haldus- või juhtorganites, samuti selle koolitusprogrammides ja -tegevustes;
29. on seisukohal, et inimõiguste ja demokraatia valdkonnas kogu maailmas toimuva tagasimineku kontekstis on Euroopa Parlamendil eriline roll reeglitel põhineva mitmepoolsuse, demokraatia ja õigusriigi kaitsmisel, inimõiguste ja poliitilise pluralismi edendamisel, desinformatsiooni ja välissekkumise vastu võitlemisel ELi-välistes riikides ning demokraatlikult valitud parlamentide aitamisel kogu maailmas, et nad saaksid tugevdada oma institutsioonilist rolli ja sisemisi töömeetodeid sihipäraste programmide kaudu; märgib, et Euroopa Parlamendi liikmed saavad käsitleda tundlikumaid küsimusi, nagu inimõiguste rikkumisi, ja teha nende kohta avalikke avaldusi, avada avalikke või erakommunikatsioonikanaleid või suhelda kohalike partneritega, kui traditsioonilise diplomaatia tegutsemisruum on piiratum;
30. rõhutab parlamentaarsete organite erilist rolli partnerriikide, eelkõige laienemisprotsessis osalevate ja potentsiaalsete kandidaatriikide abistamisel Lääne-Balkanil ja idanaabruses; kutsub üles tugevdama nende rolli ELiga ühinemise protsessis, võttes arvesse riikide parlamentide spetsiifilist ja keskset rolli vajalikus reformiprotsessis muu hulgas õigusaktide ühtlustamise, järelevalve ja kodanike teavitamise kaudu; tuletab meelde, et ELi delegatsioonid peavad aktiivselt toetama kõnealust parlamentidevahelist koostööd kandidaatriikides ja potentsiaalsetes kandidaatriikides;
31. väljendab heameelt uuenduslike lähenemisviiside üle, nagu hiljuti Euroopa Parlamendi ja Ukraina ülemraada vahel käivitatud komisjonidevaheline koostöö, ning ergutab arendama selles valdkonnas välja veelgi rohkem algatusi, võttes arvesse laienemisprotsessi poliitilist tähtsust;

32. kordab oma üleskutset suurendada ELi institutsioonilist suutlikkust ennetavas diplomaatias, konfliktide ennetamisel ja vahendamisel ning on veendunud, et Euroopa Parlament saab pakkuda selles valdkonnas eksperditeadmisi ja anda oma organite ja meetmete kaudu märkimisväärse panuse, sealhulgas varajase hoiatamise mehhanismide ja kohapealsete kontrollkäikude rakendamise kaudu;
33. rõhutab, et ulatuslik parlamentidevaheline võrgustik, mille parlament on oma alaliste delegatsioonide ja mitmepoolsete assambleede kaudu välja arendanud, on peamine vahend rahvusvaheliste partneritega seisukohtade arutamiseks ja koordineerimiseks mitmepoolsetel foorumitel, näiteks seoses ÜRO resolutsioonide, soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise, kliimadiplomaatia või G20 seisukohtadega, samuti selleks, et selgitada ELi kavatsusi partneritele ja edendada liidu meetmeid; rõhutab Euroopa Parlamendi olulist panust mitmepoolsete foorumite töösse, kuna ta osaleb muu hulgas G7 ja G20 parlamentaarsetel tippkohtumistel ning Parlamentidevahelise Liidu kohtumistel;
34. rõhutab Euroopa Parlamendi rolli soolise võrdõiguslikkuse ülemaailmses edendamises, sealhulgas võitluses naiste tapmise ja soolise vägivalla vastu, ning LGBTI-inimeste õiguste edendamisel ELi välistegevuses; juhib tähelepanu parlamendiliikmete tähtsusele sootundlikkuse edendamisel välissuhetes teadlikkuse suurendamise, suutlikkuse suurendamise ja heade tavade jagamise kaudu, sealhulgas, kuid mitte ainult, lisaväärtusele, mida annab sooliselt tasakaalustatud parlamentide tagamine ja soolise perspektiivi arvesse võtmine parlamendi organite toimimises; kutsub Euroopa Parlamenti üles oma suhtluses partnerriikidega veelgi tugevdama seda parlamentaarse diplomaatia olulist mõõdet;
35. on seisukohal, et võttes arvesse kestliku arengu 5. eesmärki (saavutada sooline võrdõiguslikkus ning võimestada kõiki naisi ja tütarlapsi), peab Euroopa Parlamendil olema oluline roll peamiste strateegiliste soolise võrdõiguslikkuse sihttasemete saavutamisel;
36. rõhutab parlamendi toetustööd asjakohaste ÜRO ja muude rahvusvaheliste konventsioonide ja fakultatiivprotokollide, näiteks Pariisi kokkuleppe ning naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise konventsiooni ratifitseerimisel ja rakendamisel;

Euroopa tiim: Euroopa Parlament välispoliitika partnerina

37. on seisukohal, et kuigi Euroopa Parlament peaks säilitama täieliku autonoomia oma välispoliitika tegevuskava elluviimisel, on Euroopa tiimi lähenemisviisi rakendamiseks paljulubav valdkond parlamendi, komisjoni ja nõukogu esindajate koos tehtavad erakorralised ühiskülastused ja avaldused peamiste arengute kohta ELi-välistes riikides; nõuab sellega seoses institutsioonidevahelise Euroopa tiimi katseprogrammi käivitamist valitud ELi-välistes riikides; nõuab, et see katseprogramm tagaks, et parlamendi vahendid integreeritakse täielikult asjaomaste riikide suhtes kohaldatavasse ühisesse institutsioonidevahelisesse lähenemisviisi;
38. mõistab hukka mõnede riikide, sealhulgas ELiga lepinguid omavate riikide otsuse keelata Euroopa Parlamendi delegatsioonidel ja üksikutel parlamendiliikmetel siseneda

mõnele oma territooriumile või kogu oma territooriumile; mõistab hukka ELi-väliste riikide ähvardused ja sanktsioonid Euroopa Parlamendi liikmete vastu; nõuab kindlalt, et nõukogu ja liikmesriigid võtaksid viivitamata ja jõulisi meetmeid, sealhulgas rakendaksid vajaduse korral sanktsioone, kui Euroopa Parlamendi organite või üksikute parlamendiliikmete suhtes kohaldatakse ELi-väliste riikide poolt piiravaid meetmeid;

39. rõhutab, et valimiste vaatlemine on valdkond, kus Euroopa Parlamendi ja Euroopa välisteenistuse vaheline koostöö on kõige struktureeritum ning mõlemad institutsioonid viivad läbi valimisvaatlusi, mis on omavahel mitmel viisil hästi integreeritud;
  40. kordab oma nõudmist ulatuslikuma strateegilise koordineerimise järele ELi institutsioonide vahel seoses kiireloomuliste üksikjuhtumitega, mis hõlmavad inimõiguste kaitsjaid, ajakirjanikke või eriti haavatavate rühmade liikmeid; on veendunud, et parlamentaarne diplomaatia võib osutada selliste juhtumite puhul tõhusaks ja täiendavaks mehhanismiks ELi-väliste riikidega suhtlemisel; nõuab institutsioonidevahelise inimõiguste kaitsjate rakkerühma loomist, et koordineerida Euroopa jõupingutusi inimõiguste kaitsjatega seotud prioriteetsete juhtumite puhul;
  41. kordab oma nõudmist, et komisjoni asepresident ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja võtaks koostöös liikmesriikide ja Euroopa Parlamendiga igal aastal vastu inimõiguste kaitsjate ja demokraatiaaktivistide raske olukorra tõttu tõsist muret valmistavate riikide loetelu, mis muu hulgas võimaldaks täielikult koordineeritud Euroopa tiimi praktilist reageerimist kohapeal; on veendunud, et Euroopa Parlamendil võiks olla otsustav roll, kasutades oma institutsioonilisi ja muid vahendeid selle sihipärase ja ühise lähenemisviisi toetamiseks;
  42. nõuab tungivalt, et iga ELi delegatsioon avaldaks oma veebisaidil teavet Euroopa Parlamendi tegevuse kohta, mis on seotud delegatsiooni asukohariigiga, sealhulgas kohalikus keeles, ning võtaks järelmeetmeid koos kohalike ametiasutuste ja kodanikuühiskonna rühmadega;
-
- ◦
43. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.

SELETUSKIRI

Parlamentaarset diplomaatiat tunnustatakse üha keerukamas ja rohkem polariseerunud maailmas järk-järgult üha enam kui tõhusat välispoliitika vahendit, mille abil suhelda poliitilisel tasandil kolmandate riikide eri osalejatega, täpsemalt parlamendiliikmetega, aga ka valitsuste, kodanikuühiskonna ja rahvusvaheliste organisatsioonidega. Euroopa Parlament on lisaks oma järelevalverollile ELi täitevvõimu töö üle juhtiv rahvusvaheline näide parlamentaarse diplomaatia kasvavast reaalsusest välispoliitika täiendamisel ja kujundamisel, kuid Euroopa Parlamendi ees on endiselt ka palju lahendamist vajavaid väljakutseid, et tõhusamalt tegutseda ja paremaid tulemusi saavutada.

Käesolevas raportis, mis on jagatud neljaks peatükiks, antakse hinnang Euroopa Parlamendi käsutuses olevatele vahenditele ja organitele, mille abil ELi välistegevust mõjutada; samuti tehakse selles ettepanekuid, et parandada asjaomaste ELi institutsioonide vahelist koordineerimist. Raportis rõhutatakse, kui oluline on Euroopa Parlamendi roll inimõiguste ja demokraatia edendamisel ELi välistegevuse oluliste elementidena, eelkõige arutelude, resolutsioonide ning mitmetasandilise, ametliku ja mitteametliku koostöö kaudu väliste osalejatega. Vaatamata parlamendi kasvavale rollile ELi välispoliitikas, ei ole parlamenti Euroopa tiimi lähenemisviisis veel täielikult tunnustatud. Seetõttu tehakse raportis muu hulgas ettepanek luua institutsioonidevaheline katseprogramm, mis käivitatakse valitud kolmandates riikides, kus parlamendi vahendid on täielikult integreeritud nende riikidega seotud Euroopa välisteenistuse, komisjoni ja liikmesriikide vahenditega.

Parlamendisisesest vaatepunktist rõhutatakse raportis vajadust suurema koordineerimise järele ja tehakse ettepanek edendada sünergiat parlamendi mitmesuguste välislähetuste vahel, et tugevdada sõnumite edastamise ja välistegevuse järjepidevust. Samuti kutsutakse raportis üles tugevdama parlamentaarse demokraatia toetamisel kogu maailmas sünkroniseerimist komisjoniga.

Euroopa Parlamendi mitmetasandilist diplomaatilist tegevust tuleks käsitada ELi institutsioonide võimalusena, kuna parlamendil on ainulaadne suutlikkus näiteks alustada dialoogi eri osalejatega, juhul kui ELi täitevvõim on poliitiliselt piiratud, või väljendada arvamust inimõiguste ja demokraatiaga seotud tundlikes, kuid olulistes küsimustes.

Selleks et Euroopa Parlament saaks täielikult ära kasutada oma potentsiaali rahvusvahelise diplomaatilise osalejana, on väga oluline viia lõpule Euroopa Parlamendi ja nõukogu vahelise 20. novembri 2002. aasta institutsioonidevahelise kokkuleppe ajakohastamine. Sama kehtib Euroopa Parlamendi kontrollivolituste puhul. Euroopa välisteenistuse ja komisjoni välistalituste vastutuse ja läbipaistvuse suurendamiseks on vaja ajakohastada 2010. aasta deklaratsiooni poliitilise vastutuse kohta.

**LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD,
KELLELT RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI**

Vastavalt kodukorra I lisa artiklile 8 kinnitab raportöör, et ta sai raporti koostamisel enne selle komisjonis vastuvõtmist sisendmaterjali järgmistelt üksustelt või isikutelt:

Üksus ja/või isik
Euroopa välisteenistus

Eespool esitatud loetelu koostamise eest vastutab ainuisikuliselt raportöör.

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA VASTUTAVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	28.11.2023
Lõpphääletuse tulemus	+: 51 -: 6 0: 2
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Alexander Alexandrov Yordanov, Maria Arena, Petras Auštrevičius, Traian Băsescu, Fabio Massimo Castaldo, Włodzimierz Cimoszewicz, Anna Fotyga, Michael Gahler, Kinga Gál, Sunčana Glavak, Raphaël Glucksmann, Klemen Grošelj, Bernard Guetta, Márton Gyöngyösi, Sandra Kalniete, Andrius Kubilius, Jean-Lin Lacapelle, David Lega, Pedro Marques, David McAllister, Sven Mikser, Francisco José Millán Mon, Alessandra Moretti, Matjaž Nemec, Demetris Papadakis, Kostas Papadakis, Thijs Reuten, Nacho Sánchez Amor, Isabel Santos, Mounir Satouri, Andreas Schieder, Jordi Solé, Tineke Strik, Dominik Tarczyński, Hermann Tertsch, Viola von Cramon-Taubadel, Thomas Waitz, Witold Jan Waszczykowski, Charlie Weimers, Isabel Wiseler-Lima, Salima Yenbou, Tomáš Zdechovský, Bernhard Zimniok, Željana Zovko
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Vladimír Bilčík, Jakop G. Dalunde, Loucas Fourlas, Christophe Grudler, Anja Haga, Andrey Kovatchev, Georgios Kyrtos, María Soraya Rodríguez Ramos, Bert-Jan Ruissen, Mick Wallace, Elena Yoncheva, Milan Zver
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed (art 209 lg 7)	Clare Daly, Mónica Silvana González, Miguel Urbán Crespo

NIMELINE LÖPPHÄÄLETUS VASTUTAVAS KOMISJONIS

51	+
ECR	Bert-Jan Ruissen, Dominik Tarczyński, Witold Jan Waszczykowski
NI	Fabio Massimo Castaldo, Márton Gyöngyösi
PPE	Alexander Alexandrov Yordanov, Traian Băsescu, Vladimír Bilčík, Loucas Fourlas, Michael Gahler, Sunčana Glavak, Anja Haga, Sandra Kalniete, Andrey Kovatchev, Andrius Kubilius, David Lega, David McAllister, Isabel Wiseler-Lima, Tomáš Zdechovský, Željana Zovko, Milan Zver
Renew	Petras Auštrevičius, Klemen Grošelj, Christophe Grudler, Bernard Guetta, Georgios Kyrtos, María Soraya Rodríguez Ramos, Salima Yenbou
S&D	Maria Arena, Włodzimierz Cimoszewicz, Raphaël Glucksmann, Mónica Silvana González, Pedro Marques, Sven Mikser, Alessandra Moretti, Matjaž Nemeč, Demetris Papadakis, Thijs Reuten, Nacho Sánchez Amor, Isabel Santos, Andreas Schieder, Elena Yoncheva
The Left	Clare Daly, Miguel Urbán Crespo, Mick Wallace
Verts/ALE	Jakop G. Dalunde, Mounir Satouri, Jordi Solé, Tineke Strik, Viola von Cramon-Taubadel, Thomas Waitz

6	-
ECR	Hermann Tertsch, Charlie Weimers
ID	Jean-Lin Lacapelle, Bernhard Zimniok
NI	Kinga Gál, Kostas Papadakis

2	0
ECR	Anna Fotyga
PPE	Francisco José Millán Mon

Kasutatud tähised:

+ : poolt

- : vastu

0 : erapooletu